

que van a la vaca («a sáz vákəs», 1963).

De certs peixos: en particular la *vaca serrana* (petit, cosa d'una unça, i de color rossenc), i la *vaca tremolera* (també dita *vaca ras* i curt); d'una terça o dues, i de molt poca estima, color com de carn blanquinosa: deu ser una mena de torpede, que d'aquí li ha de venir el nom de *tremolera*, car sota l'aixella, tenen com una mica d'ales, semblants a un vorm, que porten electricitat» (StPolM, 1924 ---); *vaca tremolosa* DAG., i a Val. *vaque* (?), deu ser fals singular extret del pl. *vaques*; igualment «*vaqueserrana*» Val. (DAG.).

DERIV.: *Vacada* 'ramat gros de vaques' [S. XVIII, DAG.; Belv.]. Mot sobretot pirinenc: des de l'Alt Aragó fins al Canigó: «--- / I pasturen l'herbam, / vora l'avajonera, / en aquells prats d'amont / —Plaguilleim i Cadí, Balaig i Prat-Cabrera— / les tranquiles *vacades* vingudes qui sap d'on», JSebPons (*Serres de Canigó*, v. 36). «Puiaven a Sant Roc i hi beneïven la *vacada* i la ramada» Mont-ros de Flamicell (1957) (o sigui la de bovins i la de bestiar petit); i segueix fins a Bielsa (1965) i crec que pertot. *Vacal. Vacarinet* val. (DAG.).

Vaquer 'pastor de vaques' [1647, DTG.; S. XVII, DAG.]. Usual pertot on hi ha *vacades* (*baké* Cardós i V. Ferrera, 1932-4, *baké, ba* etc., pertot fora del Pall. Sobirà): «S'embarca, y prompte al veure'l passar Tàrraco antiga / --- / Prop d'hont encaixan Àfrica y Europa, en terra salta, / y a emprendre vola, en Gades, a Gerió *vaquer*, / qui esporuguit al veure'l --- / --- li parla *lausengers*», Atl. II, 5b (ja en l'esborrall de 1867); *vaquera*: s'emprà com a designació d'un gènere de poesia trobadoresca (*vaqueira*, Aversó, *Torc.* I, 93).

Ben distint: *vaquero*, peça de vestir: a l'Alt Pall. el *baké* és una de les peces que componen els bolquers, que va de mig cos per amunt, per damunt del *faldar* (Farrera, Estaon), i el DAG. en dóna una cita de 1613: manllevat del cast. BAQUERO, d'origen probt. aràbic (DCEC/DECH). *Vaqueró* 'rabadà de vacada': en un text popular d'Alós de Noguera hi ha la història d'un pastor que «quan fou jovenet va ésser llogat com a *vaqueró*», c. 1910; *Camp de Vaqueró*, topònim menor a Puiforniu (1964).

Vacum collectiu dels bovins: usual, des de Cerd. almenys, fins al límit aragonès. Segons Mossèn Antoni Maria Alcover a Andorra dirien «bestiar de *vacum*» (*Bolletí d. DLC* XII, 185); però el que jo sento en general és «el *vacum*»: «a casa només tenen 9 o 10 caps de *vacum*» Tor de V. Ferrera, ja a la ratlla de l'aragonès diuen el *bakúme* (Cercuran, on s'oposa a l'estrociname, bestiar de peu rodó, 1965); però a Bielsa ja en diuen o *vacuno* (1965).

Vaqueria: era el nom de tot establiment on s'expenia llet, a Bna. [1910-50 ---], evitant no tant el castellanisme descarat *lecheria* com el vergonyant *lleteria*. També en el P. Val.: «la *Vaqueria de la Rulla*», establiment famós a princ. del S. XX a CastPna. (veg. la cita de Traver, *Antigs. de CastPna.*, 158) (veg. cita a *rull RODA*). En el Maestr. s'aplica al ramat de *vacum* (comprentent vaques i toros): a Vilafranca del Mae. m'ensenyaren l'assegador de les Covetes «por on baixa la *vaqueria de Valldelinares*» (1961). *Vaquerts* 'pastor

de vaques' [princ. S. XV]. «Eximpli com Sent Germà féu un *vacariç* rey de Bretanya», *Eiximplis* (tec. Ag. I, 293). D'on el nom del poble de *Vaquerisses*, alt Vallès. *Vaqueta*: en terres gironeses *bakéts*: a StAniolFinestres (1964) és una mena de bolets bastant estimats; igual a l'alta Garrotxa (Oix, 1984) els identifiquen amb els rossinyols del cat. central; a l'obaga de Cerdanya, anomenen junts *bolets de vaca, vaquetes i teta de negra* (1959). A Eina són llimacs (1959). I en el P. Val. és la mena de caragol (o caragolí) que també en diuen *xonetes* i es posen a les gamoneres (Alginet, 1962), cosa que ja comença a la Ribera d'Ebre (Arabia, *Misc. Folklorica*, 163). *Vacuna* [Lab.]; *vacunar* [Labèrnia]; *vacunació* [supl. a Lab. 1840]; *vacunador*. Poc usual *vaccinar, vaccinació*.

Vaca (tela; fer *bacà, donar la bacà*), V. *bacà Vacació, V. vagar Vacada, vacal, V. vaca Vacança, -ances, -ància, vacant, vacar, V. vagar Vacaris, vacci, vaccinar, -ccinació, V. vaca*

VACIL·LAR, pres del ll. *vacillare* 'bellugar-se o remenar-se d'un costat a l'altre', 'balandrejar-se', 'oscillar'. □ 1.ª doc.: 1399, BMetge.

«--- Tres maneres d'espírits vidals ha creats N. S. Déus; la darrera és de aquells --- qui són cuberts de carn, e nexen e moren ab aquella, e aquests són animals bruts: en les dues primeres no pos algun dubte, mas en la darrera cové *vacillar* lo meu enteniment, car moltes coses veig induints mi a creure que ---», *Somni I* (Riq., 212.6); «penedint-me en la mia pensa me *vacillava*», *Fiameta* (ed. gòtica, § 17, 34). «Dóna-m esforç! --- Tu de ma carn te farta, / ab que no-m tocs l'esperit, qu' a Tu sembla; / e sobretot ma fe que no *vacille* / e no tremol la mia esperança», Ausiàs, *Cant Espiritual* (cv, 27e); «Té gran força lo voler / --- dins lo cor: / que la vista no pot fer / mudança en perfet amor, / ni farà may *vacillar* / ninguna sencera fe», P. Serafí. Encara que trigà a entrar en l'ús vulgar (no registrat fins al dicc. de Belv.), avui usat comunament.

DERIV.: *Vacillació* [c. 1500, AlCM; Belv.]. *Vacillant* [Lacav.]. +*Vacillament* (rar Lacav.).

Vaciu, vaciva, vaciver, V. baciú (VAGAR). *Vacolí, V. vaca Vacu, vacuar, -uable, vacuïtat, V. vagar Vacum, vacuna, vacunació, vacunador, vacunar, V. vaca Vacuola, V. vagar Vadejar* castellanisme inadmissible i inútil, per *passar a gual*

VADEMÈCUM, aplicat a un objecte destinat a estar sempre en mans del qui el posseeix, pròpiament de la frase ll. *vade mecum* 'vés, vine, amb mi'. □ 1.ª doc.: Belv.

Vadenc o més aviat +*badenc* 'sorra, ventre de tonyina salat', mot rar: «Com foren a taula ells hagueren uns pocs de brotons e *badench* de tonyina salada, e après --- peix d'Arno ---», *Decam.* IX, § 8, 539.13, traduïnt «ebbero del cece e della *sorra*, e appresso del pesce d'Arno» (ed. 1961, 582.3f.). De l'ar. vg.